

MUISTIO

Laiturilla-työpaja 1/2020, 14.8.2020, klo 1145-1415

Savonlinnan Seurahuone, Olavinkatu 4-6, Tosca-kabinetti

Laati: projektikoordinaattori [Panu Litmanen](#), epätarkkuudet kirjurin

Tausta

[Laiturilla2-hankkeen](#) merkittävä tavoite on vakiinnuttaa vapaa-ajanasukastoimintaa Savonlinnan seudulle ja perustaa erityinen vapaa-ajan asumisen yhteistyöelin. Sen tarkoitus on tiivistää yhteistyötä kaupungin ja eri sidosryhmien välillä, kehittää vapaa-ajan asumista sekä toimia vapaa-ajan asumisen puolestapuhujana.

Työpajatilaisuus oli ensimmäinen laaja kokoontuminen yhteistyöelimen perustamiseksi. Tavoitteena oli lisätä osallistujien ymmärrystä monipaikkaisuudesta, tuoda esiin onnistumisia ja kehittämiskohteita Savonlinnan seudulta sekä tutustuttaa läsnäolijoita toisiinsa. Tilaisuuden jälkeen yhteydenoton kynnyksien kesken on jatkossa toivottavasti entistäkin matalampi.

Työpajaa mainostettiin eri kanavissa avoimena tilaisuutena kaikille Savonlinnan seudulla aikaansa viettäville ja täällä toimiville ihmisille. Paikalla oli osallistujia runsaat 20, monipuolisesti eri sidosryhmistä.

Ohjelma

1145 alkaen lounasta tarjolla

1215-1230 *Tervehdyssanat: kaupunginjohtaja Janne Laine*

1230-1245 *Vapaa-ajan asumisen kehittämistyö Savonlinnassa: projektikoordinaattori Panu Litmanen, Laiturilla2-hanke*

1245-1300 *Mikkelin seudun vapaa-ajanasukasvaltuuskunta: puheenjohtaja Ilkka Juva*

1300-1400 *Työpajatyöskentely (3 x 15 min), yhteenveto ja jatkoaskeleet sekä vapaa sana: Panu Litmanen*

Kaupunginjohtaja Janne Laine korosti puheenvuorossaan vapaa-ajanasukkaiden olevan Savonlinnassa suuri ryhmä. Heidän ja eri sidosryhmien koolle saaminen on tärkeää. Savonlinnassa on noin 8500 vapaa-ajanasuntoa ja tilastojen ulkopuolelle jäävät kaupunkiasunnot, joita käytetään vapaa-ajanasuntoina. Vapaa-ajanasukkaita ja kiinteistöjen käyttäjiä on runsaasti asuntojen lukumäärää enemmän, ehkä 15 000 – 20 000 ihmistä sekä lisäksi vierailijat.

Monipaikkaisuus on nouseva trendi ja vapaa-ajanasuntojen kauppamäärät ovat viime aikoina Savonlinnassakin kasvaneet. Kevään ja kesän 2020 huomioihin kuuluu mm. se, että monella kiinteistöllä on korjattu ja rakennettu, joka parantanee monipaikkaisuuden edellytyksiä jatkossa. Jo nyt viipymä eteläsavolaisilla vapaa-ajanasunnoilla on korkea, yli kolme kuukautta vuosittain.

Esimerkiksi viimeaikaisista toimenpiteistä Laine nosti rakennusjärjestyksen muuttamisen (2018) siten, että rantarakentamista ja vapaa-ajanasuntojen muuttamista vakituisiksi asunnoiksi on [helpotettu](#). Samalla hän kertoi, että jätevesisäätelyn tiukkuus ja sitä kautta Saimaan vesistön hyvässä ekologisessa tilassa pysyminen on kaikkien etu.

Laine uskoi, että tämä ymmärretään laajasti.

Etätyöskentely tulee Laineen mukaan jatkossa olemaan merkittävää ja Savonlinnan seudulla siihen on – katvealueet huomioiden – poikkeuksellisen hyvät olosuhteet, erityisesti niillä alueilla, joille nopeat nettiyhteydet ja valokuituyhteydet ulottuvat. Tässä työssä paikallinen BLC on keskeinen toimija.

Laine kannusti käyttämään esimerkiksi Leader-rahoituksen mahdollisuudet laajakaistahankkeissa hyväksi. Vapaa-ajanasukkaiden ja kylien kannattaa lyödä hynttyyt yhteen asiassa.

Kuvatessaan Savonlinnan vahvuuksia Laine kertoi Savonlinnan kaupungin [strategian](#) kiertyvän puhtaan luonnon ja veden ympärille. Kaupungilla onkin kielteinen kanta tuleviin kaivoshankkeisiin Saimaan alueella. Kaivoslakia olisi uudistettava siten, että kunnan päätösvaltaa kaivostoiminnan sijoittamisen suhteen lisätään ja kaivostoimintaa voitaisiin sijoittaa kuntaan vain kaavoittamisen kautta. Savonlinnan kaupunginhallitus [on ottanut kantaa asiaan 5.8.2020](#).

Lopuksi Janne Laine toivotti menestystä kehittämistoimenpiteille.

Projektikoordinaattori Panu Litmanen esitteli puheenvuorossaan [monipaikkaisuutta ilmiönä](#) sekä vapaa-ajan asumista Etelä-Savon ja Savonlinnan kannalta merkittävimpänä monipaikkaisuuden muotona. Hän kävi lyhyesti läpi vapaa-ajan asumisen tunnuslukuja sekä havainnollisti ilmiön laajaa mittakaavaa.

Erityisenä huomiona hän nosti esiin niin kutsutun [kausiväestön suuren määrän Etelä-Savossa](#), joka ei näy vakiintuneissa väestötilastoissa, mutta joka tuo mahdollisuuksia aluekehitykseen ja toisaalta haasteita julkisten palvelujen järjestämiseen. Etelä-Savon keskiväkiluku on noin 94 prosenttia suurempi heinäkuussa kuin vuoden viimeisenä päivänä tilastoitava väkiluku. Kausiväestön määrä on noin kaksinkertainen verrattuna vakituiseen väkilukuun, vajaat 300 000 ihmistä.

LAITURILLA®

Esimerkiksi Itä-Savon sairaanhoitopiiri Sosterin päivystysasiakkaista merkittävä määrä on kesäaikaan vapaa-ajanasukkaita, erään tilaston mukaan suhteellisesti osuus on [suurin kaikkia sairaanhoitopiirejä vertailtaessa](#).

Litmanen nosti esiin myös etätyön mahdollisuudet ja kevään 2020 rajun muutoksen, kun koronapandemian myötä noin miljoona suomalaista siirtyi etätyöhön. Etelä-Savon alueella ja Savonlinnassa on erinomainen mahdollisuus kehittää etätyöskentelyä, kun se tehdään ripeästi, edelläkävijänä. Tässä runsas vapaa-ajanasuntokanta on avainasemassa, kun tietoliikenneyhteydet saadaan vain kuntoon myös nykyisten katvepaikkojen osalta. Maakuntaliitto on laskenut [hintalapunkin](#) valmiiksi.

Litmasen esitys liitteenä.

Mikkelin seudun vapaa-ajanasukasvaltuuskunnan puheenjohtaja Ilkka Juva kertoi puheenvuorossaan kokemuksistaan Puumalassa paljon aikaa viettävän ihmisen näkökulmasta. Hän toi esiin Etelä-Savon vapaa-ajanasukkaiden suuren merkityksen maakunnan elinvoimalle sekä talouden (tutkimuksen mukaan n. 160 miljoonaa euroa ja 310 henkilötyövuotta vuositasolla) että henkisen vireyden kannalta.

Hän korosti sitä, että ilman vapaa-ajanasukkaita moni palvelu ja yritys olisi lopettanut: kyse ei siis ole siitä, olisiko yrityksen toiminta pienimuotoisempaa ilman vapa-ajanasukkaita, vaan siitä, että kannattavuusraja ei ympärivuotisten asukkaiden voimin saataisi ylitettyä ja palvelua ei kerta kaikkiaan olisi olemassa ilman heitä.

Juva käsitteli myös koronakevään aikana esiin nousutta jännitettä vakituisten asukkaiden ja vapaa-ajanasukkaiden välillä, puhetta ”meistä ja heistä”. Juva puhui myös etätyöstä ja siitä, että vapaa-ajanasunnoilla on paikalla vuoden mittaan runsaasti eri sukupolvia ja muitakin kuin kiinteistön omistajat. Joukko on laaja ja monipuolinen.

Mikkelin vapaa-ajanasukasvaltuuskunnan toimintaa esitellessään Juva korosti sitä, että mikäli joku vastaavanlainen perustetaan Savonlinnan seudulle, kannattaa pitää huolta siitä, että jäsenistöä on (myös) kunnan ulkopuolelta, eikä muodostu mitään ”eliittiklubia”. Tällä tavoin toimintaan saadaan ulkopuolisen katsetta ja esille näkökantoja, joita ei välttämättä muuten nousisi esiin. Juvan kokemuksen mukaan Mikkelin seudulla viranhaltijat ottavat valtuuskunnan vakavasti ja saapuvat hyvin paikalle kokouksiin satunnaiset esteet pois lukien.

Tällöin vuoropuhelu on luontevaa puolin ja toisin. Haasteena Juva koki sen, että valtuuskunnan rooli jää aavistuksen epämääräiseksi, mutta ei ottanut vahvaa kantaa toisenlaiseen muotoon todeten, että hän ei ole kunnallishallinnon asiantuntija. Hän kuitenkin ehdotti harkittavaksi jotakin muodoltaan selkeämpää ja kunnan organisaatiossa jäntevämpää ratkaisua.

Erikseen Juva korosti, että vapaa-ajan asuminen ei ole matkailua. Vapaa-ajanasukkaat viettävät seudulla runsaasti aikaa, omistavat tai hallitsevat kiinteää omaisuutta ja ovat parhaimmillaan yhteisön jäseniä. Hän toivoi valtuuskunnan (tms) jäseniltä edunvalvontaaroolia,

LAITURILLA®

monipaikkaisuuden puolestapuhumista sekä ”mihin maailma on menossa” -tyyppistä laajempaa ajattelua.

Työpajatyöskentely 3 x 15 min

Tavoite – määritellä nykytila ja tulevaisuuden maailman paras mökkiseutu. Oikeita tai vääriä vastauksia ei ole. Villitkin ideat ovat sallittuja ja jopa toivottuja. Älkää antako realismin rajoittaa ajattelua, mutta uskaltakaa kirjata myös pettymykset ja myttyyn menneet asiat. Rahasta ja veroistakin saa puhua.

Osallistujat jaettiin kolmeen ryhmään ja ohjeistettiin kaikki kolme teemaa ja käyttämään aikaa yhteensä noin 15 min / teema.

Teemojen aihepiiriin johdateltiin apukysymysten avulla, mutta projektikoordinaattori korosti sitä, että sana on vapaa, eikä kysymysten saa antaa johdatella ajattelua liikaa.

1) **Unelmat ja hyvinvointi:** Miksi vietät aikaasi Savonlinnan seudulla? Mikä sai sinut hankkimaan mökin / muuttamaan tänne (takaisin) tai pysymään täällä? Jos myisit mökkisi/asuntosi, millainen olisi myyntipuhe? Jos ostaisit mökin / asunnon / tontin, millaisia asioita pohtisit? Uhkaako joku unelmaasi?

2) **Yksityiset ja julkiset palvelut:** Mitä puuttuu? Mikä ei toimi hyvin? Mikä toimii? Ärsyttääkö joku asia? Keneltä hankit palveluja? Oletko viime aikoina käyttänyt jotain sinulle uutta palvelua? Tiedätkö keneen tai mihin ottaa yhteyttä, jos joku asia askarruttaa tai olet hankkimassa jotain? Oletko saanut vastaukset kysymyksiisi? Mistä etsit tietoa?

3) **Tulevaisuus:** Mitä tulevaisuuden mökkeily voisi olla? Kuka mökkeilee? Millä tavalla vapaa-ajanasukkaat tulisi huomioida? Pidetäänkö virtuaalisia infotilaisuuksia vai onko fyysinen läsnäolo tärkeämpää? Millainen on tulevaisuuden vapaa-ajan asunto? Kiinnostaako työnteko mökiltä käsin? Pitääkö palveluiden tulla mökille? Oletko valmis vuokraamaan mökin tai omaa mökkiäsi?

Kaikki ryhmät kävivät vilkasta keskustelua 45 minuutin ajan. Alla on tiivistettynä keskusteluista nousseet asiat.

1) Unelmat ja hyvinvointi

rauhallinen ympäristö

luonto

edullinen asuminen

palvelut kunnossa

lapset kouluun tänne, aikuiset työssä ”muualla” eli kakkosasunto Helsingistä, eikä toisin päin

Saimaa, sijainti rannalla

oma sairaala alueella

puhdas vesi

sukulaisuus ja juuret

muutto Savonlinnaan: ystäväpiiri, edulliset asunnot/vapaa-ajan asunnot

täällä on kaikki mitä tarvitsee

ei ole syytä lähteä minkään puuttuvan asian takia pois

juurtuminen (sielunmaisema, suku...)

uhkia: löytyykö töitä, säilyvätkö palvelut --) jatkuva kehittäminen

etätyön uhkat – ei korvaa lähikontaktia

väestörakenne: lapsiperheille riittävät harrastus- ym. mahdollisuudet

asenneongelma ---) tarvitaan positiivinen tulevaisuudennäkymä

2) Yksityiset ja julkiset palvelut

plussaa: kauppa-auto, naapuriapu, Visit Savonlinna ja Puskaradio Savonlinna -Facebook-ryhmä

tarvitaan lisää: yhteiskyydit, myymäläauto/kauppapalvelu, drone-palvelut (saaritoimitukset), mökkitalkkareita, koti/mökkitalkkareita, pyöräilyreititviitoituksia

välimatkat muualla harmittavat, pitää olla käytännössä oma auto

chättibotti kaupungin sivuille, saisi nopeaa palvelua

palveluallttius, palveluita kehitetään nyt ja lähtenyt lentoon viime vuosina

LAITURILLA®

jätehuollon riittämättömyys, suppea julkinen liikenne

uudet toimintamallit (palvelut) löytyvät vain kokeilemalla (rohkeutta puuttuu)

”tuppauttaminen” -hankkeeksi: palvelut hankitaan mökille, ei tehdä itse

Uber-taksipalvelu (sääntö-Suomi rajoittaa)

tietoa julkisista palveluista on, mutta tiedot ovat hajallaan, rekisterin pitämisen ongelmat [henkilötietosuoja ja -lainsäädäntö]

3) Tulevaisuus

äänioikeus vapaa-ajanasukille

verotus ---) palveluiden mitoitus helpottuisi

missä ihmiset oikeasti ovat (tilastot eivät kerro todellisuutta)?

saaristolääkäri (esimerkki Kustavista)

tulevaisuuden mökki: hyvin varusteltu, hyvien kulkuyhteyksien päässä

toimiva internet

kauppa-auto

”mummobussi” kauppaan

kimppakyytisovellus maksuvalmiudella

helppous, saatavuus

mökkikokki, kuten Puumalassa

mökkitalkkari

infot kehittämisestä sekä livenä että etänä, virtuaalisuus käyttöön

henkilökohtainen asiakaspalvelu

säännöllinen yhteydenpito (Whatsup)

kotisivut

vapaa-ajanasukille yssi.fi -kaltainen alusta

Oma Facebook mökkiläisille

digiyyhteys tohtoriin

dronella tuotavat palvelut

mökkivaihtarit (kahden mökin omistajat vaihtavat mökkejään hetkellisesti)

LAITURILLA®

mökkeilyn luonne muuttuu, mutta mökkeily ei lopu
osa tekee itse, osa tilaa palveluna
mökkitalkkareiden & siivouspalveluiden tarve on kasvanut / kasvaa
harrastepalveluiden tarve, esim. maastopyöräilyreitit
etäkoulu?

Johtopäätökset ja jatkoaskeleet / Panu Litmanen

Runsaan 20 henkilön ja kolmen ryhmän työpajatyöskentely toi esiin teemoja, joista monet toistuivat sekä eri ryhmissä että [vapaa-ajan asumisen tutkimuksessa](#). Muun muassa erilaisten palveluiden käytön on ennakoitu lisääntyvän.

Samantyyppisiä huomioita on noussut esiin Savonlinnassa edellisen Laiturilla-hankkeen kehittämisseminaarien yhteydessä vuosina 2018 ja 2019. Kehittämistyön pitää olla aktiivista ja pitkäjänteistä ja informaation helposti löydettävissä ja ajantasaista. Vapaa-ajanasukkaiden kattava tavoittaminen säilyy haasteena, rakennusluvitus sekä jätevesiasiat ja jätehuolto ovat puolestaan jatkuvasti puhututtavia asioita. Ne nousivat myös yleisemmin esiin hankekoordinaattorin keskustellessa vapaa-ajanasukkaiden kanssa eri kesätapahtumissa 2020.

Palveluiden hiljalleen kasvava käyttö heijastanee vapaa-ajanasukkaiden ikääntymistä (keski-ikä 64 vuotta). Ennen helposti sujuneita ja mukaviakin puuhasteluja ei enää jakseta tehdä entiseen malliin, mutta mökki halutaan vielä pitää. Ehkä myynti ei ole edes käynyt mielessä tai se on vaikea ja tunnepitoinen asia, jota siirretään tuonnemaksi.

Lisäksi taustalla lienee se, että palvelusektori kehittyy läpi koko suomalaisen yhteiskunnan. Vapaa-ajanasunnoilla palvelutarpeet korostuvat, kun kiinteistön (työkäinen) omistaja ei ole jatkuvasti paikalla tai esimerkiksi vuokraa mökkiään.

Etäisyyksien ylittämiseen liittyvät haasteet eivät ole muuttuneet mihinkään: syrjäinen sijainti vaikeuttaa saavutettavuutta ja palveluiden tuomista vapaa-ajanasunnolle. Palveluliiketoiminnan kehittämisen kannalta oleellista olisi saada aikaan riittävä volyyymi, jotta tietyille kohdealueelle lähteminen olisi kannattavaa ja esimerkiksi kohteisiin liikkumisen matkakuluja voisi jakaa useammalle asiakkaalle. Sinällään valmiutta maksaa palveluista kyllä on.

Tähän erilaiset digipalvelut voivat antaa apua. Logistiikkayritysten käyttämät reittioptimointiohjelmistot voisivat ehkä olla sovellettavissa tai matalalla kynnyksellä esimerkiksi Googlen karttasovellus, johon syötetään eri osoitteet ja muodostetaan optimireitti manuaalisesti kokeilemalla.

Dronella tuotavat palvelut ovat mielenkiintoinen aihepiiri, jonka teknologia jo käytännössä mahdollistaa, vaikka liiketaloudellista kannattavuutta ei vielä olisikaan. Kriittiset ja keveät tuotteet, kuten lääkkeet, voisi kuljettaa helposti. Savonlinnassakin ainakin yksi asuttu saari kahden lauttayhteyden takana.

LAITURILLA®

Vaikka vapaa-ajanasukkaat eivät ole matkailijoita -kuten Ilkka Juva tilaisuudessa painokkaasti totesi, mikään ei estä, että he ja vakituiset asukkaat käyttävät samoja palveluita matkailijoiden kanssa. Tämä korostuu esimerkiksi lähiluontoon tutustumisessa, kuten reitityksessä ja välinevuokrauksessa.

Kun keväällä ja kesällä 2020 mökeillä vietettiin paljon aikaa, moni varmasti tutustui mökkiseutuun paremmin kuin koskaan. Jotakin indikaatiota tästä saatiin myös Laiturilla-hankkeen Savonlinnassa toteutettujen [Saimaan rannoilta -podcastien](#) myötä. Niiden sivuilla oli jo heinäkuussa, alle kuukausi julkaisusta, yli tuhat käyntikertaa. Podcastit tehtiin pienellä budjetilla vapaa-ajanasukkaiden paikkasuhteen syventämiseksi, paikalliseen palvelutarjontaan ja tarinoihin ohjaavine linkkeineen.

Vapaa-ajanasukkaiden osallistaminen paikkakunnan kehitykseen ja parhaimmillaan luontevaksi osaksi ei ole suoraviivaista, eikä aivan helppoa. Tulee myöskin muistaa, että ”kehittämisen kohteena” olemisen tai edes minkäänlainen paikallisyhteisöön osallistuminen ei suinkaan ole kaikille tärkeää. Joillekin se voi olla myös aktiivisesti välteltävää. Kukin osallistuu tai on osallistumatta tavallaan ja heillä on siihen täysi oikeus.

Työpajatilaisuuden pohjalta voi tehdä sen huomion, että taustoiltaan kirjava ryhmä voidaan saada nopeasti pohtimaan vapaa-ajanasumista, monipaikkaisuutta sekä palvelukapeikkoja ja niiden leventämistä.

Kun otetaan huomioon, että yli 90 prosenttia suomalaisista vapaa-ajanasunnoista sijaitsee harvaan asutulla maaseudulla, siellä vakituisesti asuvilla ja osa-aikaisesti aikaansa viettävillä ihmisillä on kohtalonyhteys, halusivatpa he sitä tai eivät. Vapaa-ajanasukkaat käyttävät samoja teitä, työllistävät maaseudulla asuvia ja pitävät monia palveluja pyörimässä.

Kun julkinen valta on viime vuosina edelleen jatkanut vetäytymistään jopa suurehkoista asutuskeskuksista, jokaiseen oljenkorpeen kannattaa tarttua, mikäli palvelutasoa halutaan edelleen ylläpitää ja parhaassa tapauksessa jopa parantaa. Vapaa-ajanasukkailla voi tässä olla merkittävä rooli, mutta tällä hetkellä he ovat ryhmän hyvin hajallaan ja heidän äänensä kuuluu lähinnä yksittäisinä puheenvuoroina.

Tilaisuudessa (ja muuallakin) esiin noussut ”citymökkeily” on mielenkiintoinen ilmiö, joka lienee erityisen tyypillistä Savonlinnalle, oopperalla on varmaankin voimakas vaikutus. Citymökkeilijöillä tilanne on palveluiden saavutettavuuden osalta varsin hyvä. Kyselytutkimuksella voisi selvittää, mitä he haluavat vai ovatko he tyytyväisiä jo nyt. Kiinnostuneiden kannattaa tutustua Mikkelin vapaa-ajanasukasvaltuuskunnan teettämiin [palvelukyselyihin](#). Niillä on kartoitettu tilannetta Mikkelin seudulla ja uskoisin, että johtopäätökset ovat ainakin jossain määrin yleistettävissä Savonlinnaankin.

Kun tällä hetkellä näyttää siltä, että monipaikkaisuus voimistuu, teknologinen kehitys mahdollistaa yhä paremmat tietoliikenneyhteydet ja kausiväestön määrä Etelä-Savossa kasvaa edelleen, on luontevaa ja Savonlinnan seudun kehityksen kannalta myönteistä tunnistaa asia ja toimia pitkäjänteisesti siten, että vapaa-ajanasukkaat kokevat olevansa osa yhteisöä.

Asia voidaan perustella sekä taloudellisen että henkisen hyvinvoinnin kautta. Koronapandemian pitkäaikaisia vaikutuksia aluekehitykseen ja vapaa-ajan asumisen suosioon ei voi vielä arvioida, mutta arvata voi, että esimerkiksi matkailu ulkomaille (=vapaa-ajanasunnon ostamista harkitsevien

LAITURILLA®

ihmisten rahoista kilpaileva kulutuksen muoto) ei kovin nopeasti palaa ennalleen, mutta ihmisten halu vaihtaa maisemaa ja virkistyä pysyy. Se purkautuu nyt Suomen sisäisenä liikkeenä ja vapaa-ajankiinteistöjen kauppoina, enenevässä määrin Etelä-Savoon ja myös Savonlinnan seudulle. Vapaa-ajanasunnoilla vietetään aikaa ja tehdään myös töitä.

Vapaa-ajan asumisen yhteistyöelimen kehitystyö jatkuu syksyn 2020 mittaan joko fyysisen kokoontumisen avulla tai tarpeen vaatiessa virtuaalisesti, käyttäen hyväksi erilaisia digitaalisia työkaluja. Seuraavassa vaiheessa suunnataan tekemistä vaikuttamismallien esittelyyn ja pohdintaan vapaa-ajanasukkaiden osallistumisesta ja tarpeista.

Työskentelyä tehdään tarvittaessa pienemmän ryhmän kanssa ja riittävän intensiivisesti. Rinnan tämän prosessin kanssa jatketaan teeman esittelyä ja laajemman yleisön tutustuttamista aihepiiriin.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

MIKSEI MIKKELI

